

CÁC BIỆN PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

TS. NGUYỄN QUANG GIAO

Đại học Đà Nẵng

PHẠM HỮU THẾ

Trường Trung học cơ sở Long An

Đặt vấn đề

Trung học cơ sở (THCS) là cấp học cơ sở của bậc phổ thông trong hệ thống giáo dục quốc dân, là cầu nối giữa tiểu học và trung học phổ thông. Cấp học THCS định hướng cho học sinh (HS) tiếp tục học lên trung học phổ thông hay bước vào đời, tùy thuộc năng lực, điều kiện, hoàn cảnh cụ thể. THCS là cấp học có vai trò quyết định đến chất lượng học tập và quá trình hình thành nhân cách của HS. Chính vì vậy, chất lượng dạy học ở trường THCS luôn là vấn đề được sự quan tâm của nhà trường và xã hội. Việc đảm bảo và nâng cao chất lượng dạy học ở trường THCS đòi hỏi hiệu trưởng nhà trường phải quan tâm sâu sát tới từng nội dung của quá trình dạy học, tìm hiểu nguyên nhân những hạn chế, bất cập để có những biện pháp chỉ đạo kịp thời, áp dụng đồng bộ các biện pháp quản lý nhằm thúc đẩy quá trình dạy học và nâng dần chất lượng dạy học của nhà trường.

1. Chất lượng và quản lý chất lượng dạy học ở trường trung học cơ sở

Mặc dù có rất nhiều định nghĩa về chất lượng trong giáo dục, và vẫn còn nhiều cuộc bàn luận về vấn đề này, nhưng khái niệm được chấp nhận nhất là "chất lượng giáo dục phù hợp với mục tiêu giáo dục". Đối với trường THCS, "Chất lượng giáo dục là sự đáp ứng các yêu cầu về mục tiêu giáo dục phổ thông và giáo dục THCS được quy định tại Luật Giáo dục" [1].

Trong những năm qua, nhà nước ta rất quan tâm phát triển giáo dục nói chung, giáo dục THCS nói riêng. Sau 25 năm đổi mới, giáo dục Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng, đã hình thành được một hệ thống giáo dục quốc dân tương đối hoàn chỉnh, thống nhất và đa dạng hoá với đầy đủ các cấp học và trình độ đào tạo từ mầm non đến sau đại học. Mạng lưới các trường phổ thông được xây dựng rộng khắp trên toàn quốc... Mạng lưới cơ sở giáo dục được mở rộng đến hầu hết các xã, phường, thị trấn trong toàn quốc. Cả nước đã hoàn thành công tác xoá mù chữ và phổ cập giáo dục tiểu học vào năm 2000 và hoàn thành phổ cập giáo dục THCS vào năm 2010, một số nơi đang thực hiện phổ cập giáo dục trung học phổ thông. Cơ sở vật chất kĩ thuật các trường được nâng cấp, cải thiện. Số trường, lớp được xây dựng mới theo chuẩn quốc gia ngày càng tăng... [5].

Tuy nhiên, trên thực tế, chất lượng giáo dục nói chung, chất lượng dạy học ở trường THCS nói riêng vẫn

còn những hạn chế nhất định, trong đó "Giáo dục và đào tạo chưa thực sự là quốc sách hàng đầu... Chất lượng giáo dục còn thấp và không đồng đều giữa các vùng, miền; quan tâm đến phát triển số lượng nhiều hơn chất lượng... Chương trình, giáo trình, phương pháp giáo dục chậm đổi mới, chậm hiện đại hóa; nhà trường chưa gắn chặt với đời sống xã hội và lao động nghề nghiệp, chưa chú trọng phát huy tính sáng tạo, năng lực thực hành của HS..." [4]. Bên cạnh đó, "Chất lượng giáo dục và đào tạo chưa đáp ứng yêu cầu phát triển, nhất là đào tạo nguồn nhân lực trình độ cao vẫn còn hạn chế; chưa chuyển mạnh sang đào tạo theo nhu cầu của xã hội. Chưa giải quyết tốt mối quan hệ giữa tăng số lượng, quy mô với nâng cao chất lượng, giữa dạy chữ và dạy người..." [5].

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến thực trạng nêu trên, trong đó một trong những nguyên nhân chính là sự yếu kém trong công tác quản lý, bởi vì mọi thành công hay thất bại trong giáo dục đều bắt nguồn và có một phần nguyên nhân từ quản lý. Công tác quản lý chất lượng dạy học của hiệu trưởng các trường THCS chưa được xem là khâu đột phá để nâng cao chất lượng học tập của người học. Vì vậy, trong các năm học gần đây, Bộ Giáo dục và Đào tạo luôn yêu cầu các trường THCS tập trung "Đổi mới công tác quản lý và nâng cao chất lượng giáo dục" và "Tiếp tục đổi mới công tác quản lý và nâng cao chất lượng giáo dục".

2. Các biện pháp cơ bản nâng cao chất lượng dạy học của các trường trung học cơ sở

2.1. Tăng cường quản lý việc xây dựng kế hoạch dạy học của giáo viên

- Kế hoạch dạy học là cơ sở để giáo viên thực hiện nhiệm vụ giảng dạy, đồng thời là công cụ đảm bảo chất lượng dạy học, vì vậy, nhà trường cần phổ biến, tuyên truyền để giáo viên hiểu rõ và đầu tư cho việc xây dựng kế hoạch dạy học của bản thân;

- Căn cứ vào hướng dẫn nhiệm vụ năm học của các cấp quản lý và tình hình thực tế, nhà trường có những hướng dẫn cụ thể để giáo viên xây dựng kế hoạch dạy học của bản thân một cách hợp lý nhằm đạt mục tiêu môn học. Nhà trường giao nhiệm vụ cho tổ chuyên môn xem xét, đóng góp ý kiến để giáo viên điều chỉnh kế hoạch dạy học cho phù hợp, khả thi;

- Nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho giáo viên xây dựng kế hoạch dạy học, nhà trường cần tổ chức để giáo viên nghiên cứu, tìm hiểu kĩ chương trình; kế hoạch năm học, học kì của nhà trường. Bên cạnh đó, nhà trường

thường xuyên kiểm tra việc xây dựng kế hoạch dạy học của giáo viên;

- Quản lý việc xây dựng kế hoạch dạy học của giáo viên theo hướng đổi mới phương pháp dạy học, trong đó giáo viên cần nêu rõ nội dung, hình thức đổi mới phương pháp dạy học. Mỗi giáo viên xây dựng một kế hoạch nâng cao chất lượng dạy học, tập trung nâng cao tỉ lệ HS khá, giỏi đối với môn học của mình để Ban giám hiệu duyệt.

2.2. Tăng cường quản lý hoạt động giảng dạy của giáo viên

- Quản lý giờ lên lớp là quản lý việc thực hiện kế hoạch dạy học của giáo viên, quản lý việc thực hiện chương trình, nội dung, phương pháp, sử dụng thiết bị dạy học trên lớp, quản lý kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của HS, quản lý việc thực hiện hồ sơ, sổ sách giáo viên. Do vậy, trước tiên nhà trường cần yêu cầu giáo viên chuẩn bị tốt giáo án dạy học;

- Nhà trường cần xây dựng các tiêu chí đánh giá việc soạn giáo án dạy học của giáo viên nhằm tạo điều kiện để giáo viên có cơ sở chuẩn bị tốt giáo án của bản thân. Nhà trường cần tạo điều kiện để giáo viên tìm hiểu HS lớp mình giảng dạy để đề ra những yêu cầu hợp lý, phù hợp với đối tượng và trình độ HS. Đồng thời tổ chức cho giáo viên học tập, nghiên cứu các quy chế kiểm tra, đánh giá xếp loại HS để áp dụng các hình thức kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của HS, một cách phù hợp, chính xác;

- Tăng cường quản lý hoạt động giảng dạy của giáo viên so với kế hoạch giảng dạy, giáo án bài dạy thông qua các hình thức kiểm tra của thanh tra giáo dục; dự giờ, thăm lớp của lãnh đạo nhà trường và tổ trưởng chuyên môn;

- Hiệu trưởng nhà trường căn cứ vào tiêu chuẩn đánh giá giờ giảng của Bộ Giáo dục và Đào tạo để xây dựng tiêu chuẩn đánh giá tiết dạy của giáo viên theo yêu cầu đổi mới và phù hợp với thực tế nhà trường. Cần chú ý khả năng điều khiển, tổ chức các hoạt động của giáo viên và thái độ tham gia của HS; kiểm tra, đánh giá HS theo tinh thần đổi mới và hiệu quả của tiết dạy.

2.3. Đẩy mạnh đổi mới phương pháp dạy học của giáo viên

- Đổi mới phương pháp dạy học là vận dụng các phương pháp dạy học kết hợp với việc sử dụng có hiệu quả các thiết bị dạy học nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS. Nhà trường cần mở các lớp bồi dưỡng, tập huấn để giáo viên tiếp cận các phương pháp dạy học hiện đại, nâng cao kỹ năng sử dụng thành thạo các phương pháp và phương tiện dạy học. Đồng thời tổ chức các buổi tọa đàm để giáo viên trao đổi việc vận dụng, phối hợp các phương pháp dạy học hợp lý, đạt hiệu quả trong quá trình dạy học nhằm nâng cao chất lượng dạy học;

- Tổ chức tập huấn cho giáo viên kỹ thuật sử dụng các thiết bị dạy học, đặc biệt là các phương tiện dạy học hiện đại như máy tính, máy chiếu, tạo điều kiện để giáo viên tiếp cận công nghệ thông tin;

- Phát động phong trào đổi mới phương pháp dạy học với kế hoạch triển khai cụ thể, tránh hình thức, và áp dụng đối với toàn thể đội ngũ giáo viên của nhà trường. Để phong trào đổi mới phương pháp dạy học đi vào thực chất, triển khai sâu rộng và có hiệu quả, lãnh đạo nhà trường cần tạo điều kiện thuận lợi tối đa để giáo viên có thể áp dụng đổi mới phương pháp dạy học;

- Hiệu trưởng nhà trường chỉ đạo, động viên, khuyến khích giáo viên đăng kí đề tài nghiên cứu khoa học về đổi mới phương pháp dạy học nhằm nâng cao chất lượng dạy học; đề xuất hội đồng khoa học cấp trường xem xét, đánh giá và nhân rộng các phương pháp dạy học đạt hiệu quả tối ưu trong hội đồng sư phạm;

- Tuyển chọn, xây dựng và hướng dẫn sử dụng phần mềm, bài giảng điện tử trong hoạt động dạy học, nâng cao hiệu quả việc sử dụng Internet phục vụ việc khai thác thông tin hỗ trợ hoạt động dạy học của giáo viên.

2.4. Tăng cường quản lý hoạt động học tập của học sinh

- Học tập là hoạt động cơ bản của HS, hoạt động học tập chỉ có thể đạt được chất lượng và hiệu quả cao khi HS tự giác học tập với tinh thần hăng hái và thái độ đúng đắn. Nhà trường cần giáo dục để HS hình thành cho bản thân động cơ học tập đúng đắn thông qua các buổi chào cờ đầu tuần, tham quan phòng truyền thống nhà trường, thông qua các tiết sinh hoạt chủ nhiệm với chủ đề về học tập;

- Hiệu trưởng nhà trường cần chỉ đạo giáo viên chủ nhiệm và giáo viên bộ môn theo dõi, quản lý chặt chẽ, việc hoàn thành bài tập về nhà, chuẩn bị bài học mới trước khi đến lớp, mức độ tham gia xây dựng bài học,... của HS;

- Chú trọng bồi dưỡng về phương pháp tự học cho HS. Tổ chức học phụ đạo cho những học sinh yếu và bồi dưỡng những HS giỏi. Bên cạnh đó, cần quan tâm theo dõi, đánh giá chất lượng học tập thực của HS.

2.5. Nâng cao hiệu quả hoạt động của tổ chuyên môn

- Các tổ trưởng chuyên môn cần tổ chức cho giáo viên tiến hành xây dựng kế hoạch của cá nhân trong năm học, học kì. Bên cạnh đó, tổ trưởng chuyên môn cần quan tâm tổ chức các hoạt động chuyên môn nhằm giúp giáo viên thực hiện tốt chương trình dạy học. Đồng thời theo dõi việc thực hiện kế hoạch dạy học của giáo viên và báo cáo đầy đủ theo yêu cầu của hiệu trưởng;

- Hiệu trưởng nhà trường cần thường xuyên kiểm tra các hoạt động của tổ chuyên môn, đồng thời kết hợp kiểm tra toàn diện các giáo viên trong tổ;

- Tổ trưởng chuyên môn kiểm tra công tác chuẩn bị bài giảng của giáo viên, kiểm tra sổ báo giảng, hồ sơ cá nhân giáo viên. Sau kiểm tra có nhận xét cụ thể để giáo viên rút kinh nghiệm;

- Đổi mới sinh hoạt tổ chuyên môn, đi sâu giải quyết những vấn đề cụ thể về chuyên môn ngoài những công

(Xem tiếp trang 63)